

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul II. — No. 45.

16 Noembre, 1897.

UNIRE ÎN ACȚIUNE

După o epocă funestă în luptele noastre naționale, după esitări și stăruințe de schimbări a principiilor și a tacticii noastre de luptă, după frământări și disensiuni când acoperite, când publice, acum, în sfârșit, orientarea noastră politică, ce a prezidat la actele înălțătoare pe cari le săvârșisem în timpul dela 1892 și pînă la 1895, începe a fi privită iarăș ca întemeiată și ca *singura direcție* în care trebuie să stăruim, dacă vorba e ca *să luptăm*, iar nu să stăm într'o bună-voitoare rezervă față cu un sistem ce nu vrea, cu nici un preț, să ne recunoască dreptul la o existență de individualitate politică de popor în această străbună patrie.

Pretinsa situațiune schimbată și noua direcțiune politică ne-au costat cheltueli mari, cheltueli pe cari a trebuit să le plătim din fondul unității noastre, din disciplina și din intensitatea energiei noastre naționale.

Promisiuni nefondate seduseră pe unii dintre oamenii noștri politici și i-au făcut să intrevadă și să țină gravă socoteală de perspectiva întăririi guvernului maghiar în vederile și voința Suveranului nostru. Cei ce credeau în aceste promisiuni și în această perspectivă țineau să prepare în partidul nostru, un teren pentru o politică de oportunitate, pe care pretinsele concesii

maghiare să poată deștepta un bine-voitor și simpatic resunet.

După lupte crîncene dintr'o parte, și după stăruințe repetate, timp de vr'o doi ani de zile, în sensul politicii oportuniste din altă parte, azi este vădit, că nici situația nu era schimbată, nici rezerva bine-voitoare, necum direcțiunea nouă, nu era o politică ce putea răspunde situațiunii de fapt.

Cu toată vizita Suveranului nostru la București, cu toată intimitatea între cele două Curți și între cele două guverne, cu toată desbinarea noastră și moderațiunea și rezerva bine-voitoare ce parte ni se recomandau direct, parte ni se impuneau indirect, cu toată vizita Regelui României la Budapesta și decorarea lui Ieszenszky — guvernul maghiar și cei ce au o înriurire asupra lui nu numai că nu a fost nevoit să-și schimbe atitudinea sa față de poporul românesc, ci a lovit și lovește necontentit în temeliiile existenței noastre naționale și în toți Românii, cari într'un chip sau altul combat politica de maghiarizare.

Guvernul maghiar ținînd ca d. *Ieszenszky* să fie decorat cu un înalt ordin românesc, a voit nu numai să dea o probă eclatantă că el nu are să cedeze întru nimic, ci a voit să aibă un simbol al umilirii întreg neamului românesc.

Guvernul maghiar pozează astfel într'un

Gessler, iar Ieszenszky este parul ce poartă simbolică pălărie a sfidării unui întreg popor.

Aci am ajuns cu politica ce să făcea de nobis sine nobis!

Și pentru astfel de intervențiuni și rezultate era neapărată nevoie, ca timp de vr'o 6 ani neamul românesc să fie divizat și clasat în tabere de «trădători» și în tabere de «patrioți» fără prihană.

Și pentru o politică atât de problematică, ca să nu zicem mai mult, — trebuia pornită și alimentată disensiunea între membrii comitetului nostru național și între toți cărturarii și fruntașii poporului nostru?

Și tot pentru această politică au fost divizați oamenii noștri parte în «liberali», și parte în «conservatori»

E regretabil?

Neapărat că da, și cred, că în afară de 2—3 din oamenii noștri, toți ceilalți au azi convicțiunea profundă că o stăruire pe această cale ar fi un inevitabil desastru pentru cauza noastră a tuturor.

Nu mai e nevoie de recriminări. Situația e limpede. Incercările a doi-trei oameni singuratici de a da politicii noastre o nouă direcțiune, s'au dovedit zadarnice. Dar din conflictele ivite noi trebuie să luăm învățătură. Și cea mai scumpă învățătură să ne fie: a ne păstra de fapt, iar nu numai pe hîrtie, independența în acțiunile noastre politice.

Independenți, într'adevăr, de înriuriri politice unilaterale din România, și conduși

n numai și exclusiv de raporturile politice din patrie, să nu uităm că dela gradul de consolidare a rîndurilor noastre depinde succesul orișicărei acțiuni politice.

Ori cît de seducătoare s'ar fi părut unora ideia, ca politica noastră să fie condusă de unii sau de alții dintre oamenii politici ai României, faptele au dovedit, că politica noastră nu o poate face nimeni decît noi înșine. Dar ca s'o facem, ne trebuiesc forțe, iar cele mai reale și mai indispensabile rezidă în unirea sinceră și strînsă a tuturor elementelor cari au nestrămutată convingere, că numai printr'un întreg sistem de manifestări a voinții și a energiei poporului român, cercurile politice, la cari vizăm, au să înțeleagă și situația adevărată în care ne găsim și trebuința întetită de a se pune, prin o soluțiune potrivită, capăt luptelor de rase din împărăția habsburgică.

Am pierdut doi ani întregi de lupte. Să i suplinim prin o îndoită muncă în țară și în străinătate.

Majoritatea covârșitoare a fruntașilor poporului e convinsă azi, că trebuie dată poporului ocazia de a-și vedea conducătorii și întruniți și perfect înțeleși asupra mijloacelor de luptă.

Unirea celor de un gînd și de o simțire se impune deci, pentrucă dealtcum tocmai un scop contrar celui pe care îl urmărim l'am înainta.

Un Bănățian.

„AGITATORII DE PROFESIE”

Cu acest titlu ne-a onorat mai deunăzi comitele Goluchowsky în Delegațiunea maghiară pe noi toți, cari cu condeiu, cu cuvîntul și cu făpta căutăm a înainta emanciparea Românilor de sub asuprirea ungurească.

Nobilul conte a mai adăugat că «cercurile politice serioase» din țară nu se lasă a fi influențate de asemenea agitatori de profesie, și astfel relațiunile între cele două State, între România și Austro-Ungaria, sunt dintre cele mai amicale și mai cordiale.

Expozeul întreg al ministrului de externe, comun Austriei și Ungariei, a găsit o unanimă și sgomotoasă aprobare, din partea reprezentațiunii Ungariei, din partea acestor delegați cari au cinismul a se înfățișa în fața lumii, ca și cind ei ar fi reprezentind voința țării, voința popoarelor de sub Coroana Sf. Ștefan. Dar mai mare satisfacțiune au simțit Maghiarii aducându-și aminte, că se găsesc în fața unui ministru de externe, care *din punctul lor de vedere*, trece drept un specialist în chestiunea națională română.

Un Ungur șovinist, d. *Berzeviczy*, a ținut să sublinieze satisfacțiunea națiunii maghiare cu rezultatele politicii contelui *Goluchowsky* în ceea ce privește înlăturarea chestiunii românești.

Acest domn *Berzeviczy*, după ce își arată via sa mulțumire pentru vizitele ce și le-au făcut Monarhul Austro-Ungariei și Suveranul nostru, constată cu bucurie: «*evidenta apunere ce se observă sub influența acestor întâmplări, în mișcarea națională a Românilor de dincoaci și de dincolo de hotare.*»

Dar reprezentantul șovinismului maghiar mai adaogă:

«Pe baza faptelor mai putem constata, că bărbații de Stat ai României, cît timp se găsesc în opoziție se lasă bucuroși a fi duși de curentul național, dar *îndata ce primesc frînele guvernului, ei consideră de o datorie a lor ca, după putință să lucreze în potrivă acestui curent și să cultive cu cea mai mare îngrijire relațiunile amicale cu monarhia noastră.* Negreșit că trebuie să cerem, ca această politică de prietenie să-și facă datoria și în *sdrobirea mișcărilor cu tendințe contrare cari primejduesc liniștea internă a Ungariei.*»

Evident, că «mulțumitoarea» constatare pe care o face deputatul maghiar pe «*baza faptelor*» — nu poate să ne înveselească.

Curioasă «prietenie!» Curioasă și crudă pentru că ea presupune anihilarea caracterelor, înăbușirea și sfidarea chiar a tuturor sentimentelor românești de cari ori ce Român, ori ce om politic Român, este și trebuie să fie animat în adîncimile sufletului său.

Dar cu toate dificultățile situațiunii noastre politice, suntem siguri, că o asemenea prietenie nu ar putea presupune, și un *Berzeviczy* oarecare nu ar putea constata și cere înainte astfel de atitudini dela bărbații noștri de Stat, dacă aceștia, ei înșiși, n'ar fi căutat să-și creieze, ani dearîndul și din spirit de partid, dificultăți externe pe chestiunea pe care toți o numesc mereu națională.

Nu s'ar putea vorbi în Delegațiunea maghiară pe acest ton nerușinat despre mișcarea noastră și despre rolul bărbaților noștri politici în ea, dacă aceștia, în loc de a se acuza și a se combate cu înverșunare de ani de zile pe această chestie, în interese de partid, ar fi avut cu toții destulă tărie, ca să curme această funeștă ceartă, să se înțeleagă între sine pe această chestie, să hotărască o atitudine egală, comună și unitară, și *zid, zid* nebiruit, să fie azi identitatea vederilor și a faptelor lor în fața ori căror înriuriri străine de cauză.

Din nenorocire, pasiunile noastre meridionale și perspectiva unor interese străine de chestia națională influențează adese ori în mod determinant acțiunea unuia sau altuia dintre bărbații noștri politici.

E timpul suprem, să punem stavilă pasiunilor noastre și să facem tot posibilul, ca între partidele noastre politice să se stabilească o armonie în chestiunea națională, care nu trebuie și nu poate fi apănagiul sau monopolul unuia în contra altuia, ci o cauză a țării întregi, a neamului întreg.

ELOCINȚA CIFRELOR MAGHIARE

Mai zilele trecute relatau ziazele din București, că s'a comunicat lui *Kölnische Zeitung* de către oficiul statistic din Budapesta o relațiune, după care Ungurii se încearcă a dovedi Germanilor, cari au început a pune la bănuială patriotismul strănepoților lui Arpad, că politica lor nu aduce nici un prejudiciu Românilor din regatul Sf. Ștefan, ci că sub prea liberala oblăduire maghiară, din contra, frații noștri au cîștigat și cîștigă pe fiecare zi tot mai mult teren în desvoltarea lor.

Afirmația e un specimen de cutezare proprie funcționarilor jidano-ungurești și merită a fi puțin scărmanată.

Despre ce e vorba? Cluj / Central University Library Cluj

Autorul acestor concluzii afirmă, că numărul școalelor primare românești din Ungaria ar fi crescut dela 1881 încoace din 2.781 la 2.829, adică au dat un sport de 952.

Acum, acest spor, repartizat la epoca 1881—97, adică la 16 ani, ne dă un număr de 59 școale pe fiecare an, înființate din nou.

Luăm drept bază aceste citre, a căror exactitate vom discuta-o altă dată, și ne întrebăm :

Cu 59 școale spor anual, la o populație de mai bine 3 milioane, se pot lăuda tanfaronii din Budapesta?

Spre a putea face acest lucru trebuia să ne presinte — dacă aveau dreptul a o face — un studiu statistic prin care să ne arate :

- a). Cîte sate românești sunt în Ungaria?
- b). Cîți copii cu etatea de școală sunt în aceste sate?
- c). Cîți copii frecventau școala în 1881 și cîți nu?

d). Cu cît a crescut numărul acestor copii dela 1881 încoace?

e). Care e procentul creșterii populațiunii române pe an și care al copiilor?

Ce merit revine guvernelor ungurești din înmulțirea școalelor, în raport cu sacrificiile ce fac?

Oficiul statistic însă tace ca peștele asupra acestor lucruri de cea mai mare importanță pentru Germani, pe care voește a-i lumina.

Și pentru că el tace, datoria e să-l luminăm și să luminăm mai cu seamă pe cei induși a crede toate invențiunile cari poartă stampa oficiilor maghiare.

Mai întiu cată să restabilim adevărul în a se ști, dacă Ungurii au dreptul a se folosi cu laudă despre progresul școalelor românești.

De sigur, că cei de la *Kölnische Zeitung*, cînd vor fi citit aprecierile biroului statistic unguresc, vor fi crezut că Ungurii au contribuit ei și numai ei ca să înmulțească aceste școale?!...

Ei bine nu!

Statul ungar nu contribuie nici cu un crețar la susținerea școalelor române din Ungaria!

Toate școalele primare, gimnaziile, școalele reale, seminariile și alte instituții de cultură românești se susțin numai prin inițiativa laudabilă a fundatorilor generoși și a asociațiilor românești și prin contribuțiile benevole, pe cari și le impun Români spre a-și învăța copii în limba maternă.

Și cînd guvernarea detestabilă a Maghiarilor se resumă numai în datorii de sînge și de tribut pentru Români; cînd ei nu contribuie din tesaurul, umplut tot din sudoarea poporului român, cu nimic spre a le susține școala și biserica, pot

să se laude cu progresul acestora pe terenul cultural?

Dar, în definitiv, atunci cum se face că oficiul statistic ungiuresc, a căutat să exploateze tocmai niște cifre, cari vorbesc cu destulă elocință tocmai în contra lor?

Două motive residă la baza acestei încercări:

Primul decurge din sistemul lor de oprimare a tot ce e românesc în Ungaria; și al doilea rezultă din revirimentul ce s'a făcut acum în urmă în opinia presei germane cu privire la politica maghiară față cu naționalitățile din Ungaria și în special cu Românii.

În adevăr nu a rămas nimănui necunoscută tendința celor din Budapesta de a preface școalele românești în școale de Stat, în cari limba de predare să fie cea ungară. Pe unii din învățători — puțini la număr — cari și-au renegat neamul și au dovedit că pot și ungiurește — pentru un blid cu linte — i-a luat pe seama sa.

Prin urmare corupțiunea prin bani, iată-le primul mijloc de desnaționalizare.

Prin comunele în cari apostolii neamului nu și-au plecat fruntea în fața inspectorului, Ungurii au întrebuițat toate mijloacele opresive spre a-i intimida, le-au închis chiar localele de prelegeri.

Acesta e al doilea mijloc al lor.

Dar văzînd că puțini sunt cei ce se învoesc cu dispozițiile lor, și mai puțini cei dispuși a le aplica, au făcut legi tiranice, spoliatoare, au luat dispoziții mizerabile și au amenințat comunele românești cu închiderea școalelor *in masă*, ori cu luarea lor pe seama Statului, dacă nu vor putea

da atit cit vor cere ei pentru bugetul acelor școale.

N'au reușit nici așa, căci Românul mai bine dă și hrana copiilor, decit să se lipsească de școală.

Și atunci văzînd pe de o parte că încercările lor, în loc să le ajute spre a-și realiza scopul, i-au dus tocmai la polul contrariu; simțînd că terenul pe care s'au așezat le fuge de sub picioare, iar opinia publică pe care vor s'o mistifice îi înțelege și le cere socoteală, au întors fața medaliei și și-au zis:

«*Dacă silințele noastre nu ne folosesc nouă la nimic, atunci vă folosesc vouă, Valahilor, și în cazul acesta meritul e tot al nostru.*»

Adică:

Dacă după ce ți-am luat punga, tu tot mai trăești, atunci mulțumește-mi că nu ți-am luat și viața!

O asemenea monstruositate de logică, numai în capul birocratilor din Budapesta se poate concepe!

Și de aceea noi ne bucurăm că nu le-a mai rămas, spre a justifica politica lor păcătoasă, decit să se laude cu instituțiile culturale și financiare ale Românilor, la cari nu numai că n'au contribuit cu nici o centimă, dar au făcut tot ce poate face o minte ungiurească spre a le opri în mersul lor.

Astfel tot eidovedesc că legenda liberalismului și constituționalismului lor se apropie de prăpastia pe care singuri și-au săpat-o și că vor cădea curînd într'însa.

Ducă-se...

Chael.

„IN UNGARIA“

(Urmare)

Ungurii aveau interes de a votă această prorogare fără întârziere în împrejurările actuale, și totuși, în afară de partidul revoluționar care așteaptă o ocașie favorabilă spre a reîncepe opera avortată în 1849, mulți Maghiari găsesc că *Dualismul* tot nu le-a făcut partea ce li se cuvine. Ei se pling, că limba germană a ramas obligatorie în armată. Lor nu le ajunge de a avea Parlamentul lor, ministerele lor, drapelul lor, monetele lor, etc.: ci aspirînd, la o independență desăvîrșită, remîinînd însă fideli Dinastiei, ei reclamă o armată națională, un regim vamal special și o representațiune diplomatică distinctă.

În fundul inimei însă, ei ar voi mai mult decît atît. Ungaria, după ce s'a sustras tutelei austriace, după ce a primit să împărtească cu ea supremația în imperiu, visează acum a se substitui stăpînei sale de odinioară și a domni de aci înainte singură în imperiu care ar fi să devină pur maghiar. Ea va jertfi cu dragă inimă Viena și cele mai frumoase provincii ale Austriei, la cari rîvnește Germania, spre a face ca astfel capitala Habsburgilor să fie transportată dela Viena la Budapesta, — precum propunea publicistul *Gentz* pe la 1806, și precum d. *de Bismark* a repetat-o de atunci, — și să poată a se mări pe socoteala provinciilor balcanice, pe cari Maghiarii le consideră, mai mult sau mai puțin pe față, ca vechi dependințe provizor detașate dela Coroana Apostolică și cari, mai curînd sau mai tîrziu, vor trebui să revină la ea.

Astfel se explică și prietenia însinuantă a Maghiarilor pentru rubedenia lor, dela Bosfor, *Omul Bolnav*, pe care mereu îl linguesc așteptînd însă cu nerăbdare ora moștenirii rîvnite.

În mai multe rînduri aceste pretențiuni au fost desvălite la lumina zilei: așa se face că cu prilejul încoronării M. S. Francisc Iosif la Budapesta, s'au văzut filfiind, alătura de drapelele maghiare, dalmatine, croate, etc., stindardele Serbiiei, Bulgariei, ale Bosniei și Hertegovinei, cari aparțineau atunci Turciei, și chiar ale României care protesta energic în această afacere. Nu e deci de mirare, că cu asemenea ambițiuni, Maghiarii, «*aceste avangarde ale Germanilor în contra Panslavismului*», au primit cu entuziasm programul în care e vorba de *Drang nach Osten!* (tendința spre Orient), — și se arată astăzi cei mai puternici susținători ai politicii germane.

Odinioară numele unguresc era popular în Franța, precum cel francez era popular în Ungaria: începînd dela veacul XII, alianțe încheiate între Caselē suverane ale acestor popoare le puseseră în contact; amintirea prinților angevini, cari, urcați pe tronul Sf. Ștefan, dădură Coroanei Apostolice o splendoare atît de vie, Coroanei conferite regelui maghiar de către un Papă francez (*Silvestru II Gerbert d'Aurillac*), singele pentru creștinism pe cîmpiile dela Nicopole; înțelegerea pe care au avut-o neînterupt regii noștri, dela Francisc I pînă la Ludovic XIV, cu patrioții maghiari, toate acestea mențineau, în curgerea veacurilor, amicitia între cele două națiuni. În zilele noastre chiar, primele succese ale insurecțiunii maghiare și cruda represiune ce urmă acestui eșec au mișcat la noi multe inimi.

Noi nu vorbim numai despre partidul care, făcînd o profesie din a-și arăta dragostea sa pentru toți revoltații, ori cari ar fi ei, salută «ca un triumf al revoluțiunii această cauză eminentemente franceză», — o revoltă făcută în numele ideii

naționale și dirijata, în realitate, de către mari seniori, doritori de a scutura jugul austriac — ci și la națiunea noastră prea cavalească, totdeauna pornită a apăra cauza celor asupriți, opiniunea publică întreagă se pasiona pentru Unguri precum, în alte ocazii, ea se pasionase pentru Americani, pentru Greci, pentru Polonezi, Italiani și pentru Cretani.

Timpurile s'au schimbat: din asupriți ce erau, Maghiarii s'au făcut asupritori și, devenind stăpîni, ei nu mai cer acum mila națiunilor ci admirațiunea lor. Dar prin simpatiile lor pe cari ei n'au încetat a le manifesta pentru Prusia, începînd dela 1866, prin atitudinea agresivă pe care au avut-o bărbații lor de Stat, în deosebite ocazii, față cu Franța, ei și-au înstrăinat la noi toate simpatiile ce le erau orbește cîștigate: le-am mai arătat simpatiile noastre cu prilejul inundațiunii Seghedinului, o manifestare delicată ce a rămas însă fără răspuns cînd analoage calamități ne ajunseră pe noi. *Astăzi, ori cîtă silință și-ar da o anumită presă spre a ne interesa în favorul lor, toate simpatiile noastre nu se mai îndreptează spre Maghiari, ci spre victimele tiraniei lor.*

Istoria Ungurilor face, ca defectele și calitățile acestui popor să apară bine în relief. Trebuie să admirăm patriotismul lor ardent, bravura lor, despre care ei au dat atitea probe pe cîmpiile de bătălie, și acea iubire de independență care i-a făcut să apere cu o minunată tenacitate drepturile și privilegiile lor în contra încălcărilor Germanismului austriac.

Cum să nu admirăm la ei acest cult al vechilor tradiții (il găsesc la ei în același grad ca la Englezi) care, atașîndu-i de forme ce în alte părți ar părea demodate, îi face să atribute d. p. o importanță atît de considerabilă celor mai mici detalii ale ceremonialului de încoronare.

În Ungaria, ca în alte părți, modele oc-

cidentale și jobenul, — *cilindrul* odinioară scuipat ca simbol german — au invadat dar locuitorul de la *rustă* rămîne fidel pitorescului său costum de pînză albă, festonat și brodat cu flori, ale cărui curioase variante le-am văzut adunate în secțiunea etnografică a expoziției milenare; aceste colecții făceau cea mai mare bucurie însuși țărănilor, cari erau încîntați de a constata cu cîtă fidelitate au fost reproduse casele și tipurile lor. Pe de altă parte, magnații țin foarte mult să-și arate, la ceremoniile oficiale și dela curte, magnificul costum al strămoșilor lor: *attila* (dolman) de cătitea de nuanțe deosebite, tivită cu blăni scumpe, de piele de ermin, spada de o parte, cisme galbene și drept pălărie un *Kalpak*.

Dar dacă trebuie să lăudăm patriotismul Maghiarilor și respectul pe care îl au pentru tradițiunile naționale, nu putem decît să blamăm fala lor excesivă și intoleranța lor ce îi face să refuze altora drepturi, pe cari ei le reclamaseră cu atîta energie pentru sine. «*Poporul meu va muri de fală*» zicea odată marele *Szécsenyi*, fondatorul navigațiunii pe Dunăre, care devenise nebun de durere, văzînd că compatrioții săi se aruncă în revoluție. Fie care Maghiar e convins, că Ungaria e cea dintîiu țară din lume, că limba ei e cea mai armonioasă dintre toate, că nici un popor nu se poate asemăna cu cel maghiar, că el presintă cel mai frumos tip omenesc și aceasta atît de sigur, declara Ghidul oficial al expozițiunii, «*încît cine-va și-ar pierde zadarnic timpul, dacă ar căuta pe stradele Budapestei o femeie urîtă.*» Curioasă ilustrație!

Extra Hungariam non est vita; si est vita, non est ita — zice un adaj național.

N'am putea să ne indignăm de aceste mărturii ale unei mîndrii naționale, respectabilă pînă și în exagerările ei, dacă ele nu ar dovedi un egoism excesiv și un

spirit tiranic cari se manifestă cînd pui piciorul în Ungaria. La Agram, în chiar capitala Croaților, eu văd pe vizitiul maghiar al birjei dînd o formidabilă lovitură de biciu unui inofensiv trecător. Il întreb despre motivul acestei brutalități «oh, îmi răspunde el rîzînd, nu e decît un Croat.»

Maghiarii, în sfîrșit, considerîndu-se ființe superioare, profesează un dispreț suveran pentru celelalte naționalități. Unul dintre adagele lor zice, că *Slovacul nu e om* și tratează în acelaș fel pe Români și pe Serbo-Croați. Totuș vizitiul dela Agram consimțise să-mi vorbească nemțește.

Mai puțin fericit am fost la Budapesta: streinul, desorientat în acest mare oraș, unde nu găsește decît indicațiuni scrise într'un idiom necunoscut, caută în zadar a se lămuri dela locuitorii care au, fără îndoială dreptul de a nu cunoaște decît limba maternă, dar care în cea mai mare parte se găsesc obligați materialmente de a ști nemțește. Urcat pe imperiála unui tranvaiu, de pe strada Andrassy, m'adresai în această limbă conducătorului. El făcu semn că nu mă înțelege.

Vecinul meu, un țaran morav, îmi veni în ajutor, și îmi explică apoi că conducătorul a înțeles perfect, dar că toți conșingeniul lui arată că nu cunosc decît limba maghiară «cît pentru mine, zise bravul om, în afară de limba mea cehă, mai știu nemțește, ungurește, polonește, și înțeleg tot așa de bine cea mai mare parte din dialectele slave.» Cei mai umili supuși ai Împăratului Frâncisc Iosef sunt poligloți. Într'o țară locuită de atîtea naționalități diferite, nu pot fi altfel. Ungurii astfel nu se arată de loc patrioți luminați, afișînd un particularism exagerat care e contra scopului său, și care exasperînd populațiunile nemaghiare, le alipește mai mult de propriul lor idiom.

Apoi după ce au recurs la reclamele cele mai atrăgătoare, răspîndite în presa

cosmopolită spre a atrage pe străinii întregii lumi la Budapesta, organizatorii miileniului au fost rău inspirați de a afișa pretutîndeni explicațiuni redijate numai într'o limbă necunoscută de majoritatea vizitatorilor: pentru cea mai mare parte dintre ei, Expositiunea perdea din interesul său, de altfel foarte real. Se întrebă în ce ar fi suferit amorul propriu național, dacă alături de placardele maghiare, ar fi avut delicatețea de a pune explicațiunile, cel puțin în nemțește, pe care le-ar fi înțeles toată lumea. E ca și Belgianul, care sub coloarea patriotismului, pretinde a nu cunoaște decît limba flamandă și voește a o impune chiar populațiunii lor valone. Vizitatorii expositiunii din Bruxela, au fost neapărat surprinși de a nu găsi indicațiuni decît în limba lui Henri Conscience. Ungurii ar trebui să recunoască că este un abus de a impune studiul unui idiom asiatic așa de greu ca al lor, tuturilor populațiunilor țării, dar ei sunt convinși, că acesta este singurul mijloc de a și-le asimila complect. Austria aplicase o numire germanică la toate orașele, tuturor satelor regatului: spre ex. *Esztergom* (sediul Arhiepiscopului primat) deveni *Gran*; *Székes-Fejervar* fu numit *Stuhlweissenburg*; *Nagyvárad* nu mai fu cunoscut decît sub numele de *Grosswardein*.

De treizeci de ani, guvernămîntul din Budapesta, aplicînd acelaș procedeu maghiarizează sistematic numele localităților care din timpuri imemorabile erau cunoscute sub o denumire slavă sau germană. Se silește chiar, cum vom vedea mai departe, a maghiariza numele locuitorilor amenințînd chiar cu revocarea pe mici funcționari cari refuză a se supune acestei formalități.

Dualismul fu salutat la origina sa de scriitorii francezi, ca o operă liberală «punctul de plecare al unei transformări, care nu putea să se îplinească cu o singură

lovitură și ca un angajament solemn către toate populațiile imperiului.» Era din contra o operă egoistă, care împărțea monarhia între Germani și Unguri în detrimentul celorlalte naționalități. Cei interesați nu se înșelără; și mai multe luni înainte ca opera să fie împlinită, *Palacky*, marele istoric Ceh declara că acest «partaj n'ar fi decît o centralizare dublă adică o agravare a despotismului și a neegalității pentru tot ce nu era nici Ungur nici German. În loc de o mașină de presiune ar fi două.»

De atunci naționalitățile sacrificate n'au încetat de a protesta contra situației ce li s'a creat.

În Ungaria aceste protestațiuni au luat un caracter foarte acut de cîțiva ani. Ele au izbucnit mai vii ca totdeauna în ultimul an cu ocaziunea expoziției și a sărbă-

torilor organizate pentru a celebra mileniul statului Unguresc.

Mindri de progresele realizate de industria lor, Maghiarii erau fără îndoială doriți de a expune ochilor tuturor, prosperitatea unei țări care de 20. de ani a dublat rețeaua drumurilor de fer, și a cărui capitală formată în mijlocul acestui secol din două orașe rău zidite, de o murdărie și insalubritate proverbială legate între ele printr'un șubred pod de vase, a devenit azi o măreață cetate cu 600.000 suflete, cu patru mari poduri peste Dunăre, cu băi luxoase, cu promenade plăcute, cu largi drumuri dotate cu cele mai bune mijloace de comunicație și mărginite de palate, de cafenele strălucitoare, unde resună de dimineața pînă seară viorile orhestrelor de țigani

(Va urma).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BANCA POPORULUI

Sîmbătă 1/13 Noembre, a. c., s'au pus bazele «*Băncii Poporului*», al cărei scop este «de a deștepta spiritul de economie înt oate clasele societății prin primiri de depuneri spre fructificare și de a înlesni lucrări pe terenul industriei, comerțului sau altor întreprinderi, prin deschidere de credite.»

Tot în acea seară și-a constituit Banca și consiliul său de administrație conform legii din următoarele persoane: Președinte: *dr. C. Istrati*, profesor universitar; Vice-Președinți: d-nii *M. Vlădescu* și *St. Periețeanu-Buzău*; Membrii: d-nii *C. Disescu*, profesor universitar, avocat, *Ionel Gra-dișteanu* deputat, *Sabba Ștefănescu*, directorul liceului Sf. Sava, *I Rădoi*, avocat, fost președinte al Trib. com., *Virgiliu Po-*

pescu, profesor, *Chr. Staicovici*, licențiat în științele financiare și politice, *C. Tălășescu*, proprietar, *Aurel C. Popovici*, profesor, publicist, *Ulpîu Hodoș*, contabil. Ca censori s'au ales pînă la Adunarea generală: d-nii *G. I. Boambă*, proprietar, *Z Herescu*, proprietar, *I. I. Negoescu*, proprietar, iar supleanți: d-nii *N. Lupan*, pălărier, *D. Z. Furnică*, băcan, *Toma Constantinescu*, cofetar.

Din Prospectul băncii extragem următoarele:

Sediul Băncii este în București. Se pot însă înființa sucursale sau agenții în ori care localitate din țară.

Numai Românii pot fi acționari ai «Băncii Poporului.»

Capitalul Băncii este deocamdată de 200.000 (două sute mii lei), împărțit în 4.000 acțiuni a

cite 50 lei. După trebuință însă se poate spori în conformitate cu legea (art. 224 c. com.).

Capitalul se va vărsa în termen de 10 luni dela subscriere cu cite 5 lei de acțiune pe lună.

Acțiunile sunt nominale și indivizibile. Numai acțiunile deplin vărsate pot fi negociabile. Negocierea acțiunilor nu se poate face decît cu consimțimîntul consiliului de administrație.

Acționarii cari pînă la termenul hotărît nû vor achita valoarea integrală a acțiunilor ce a subscris, vor fi somați conform lezei (art. 170 c. com.), iar în cas de neachitare a acțiunilor se vor vinde în riscul și pe còmptul acționarului.

Pentru ratele întîrziate se va percepe o dobîndă de 10% pe an.

Banca poate face următoarele operațiuni:

Primește și depune bani spre fructificare.

Scomptează și rescomptează cambii, mandate și alte efecte comerciale.

Acordă credite pe garanții și împrumută pe efecte de valoare, precum: obligațiuni de Stat, acțiuni de întreprinderi economice și industriale, scrisuri funciare, bonuri și alte efecte publice al căror cûrs este cunoscut.

Împrumuturi ipotecare pe obligațiuni cu termene mai scurte, ori cu termene mai lungi, plătitabile, în acest din urmă cas, cu amortisare.

Face întreprinderi economice, industriale și comerciale, cumpărări de imobile urbane sau rurale și vinderea lor.

Împrumuturi pe amaneturi.

Întreprinde afaceri de comision.

Contractează pe efecte, pe imobile sau pe creditul său personal, împrumuturi de la alte instituțiuni financiare din țară și străinătate.

Cumpără și vinde efecte publice.

Face schimb de tot felul de monede sau bilete de bancă.

Acordă împrumuturi depunătorilor sau pe garanția depunătorilor.

Împrumută, cu termene scurte, pe mărfuri,

cari nu sunt supuse stricăciunei și care li sunt constituite ca găgiu.

Face avansuri pentru lucrări de întreprinderi publice deja executate și recepționate.

Împrumuturi pe propriile acțiuni și întreprinderi cu caracter riscat sunt oprite.

Anul social începe la Ianuarie și se sfîrșește la 31 Decembre, st. n. Primul bilanț se va încheia la 31 Decembre 1898 st. n.

Din beneficiul net constatat prin bilanțul general la finele anului, se va preleva suma necesară spre a împărți acționarilor un dividend de 6% asupra capitalului în raport cu timpul cît a stat la Bancă. Pentru primul an prelevarea va fi numai de 5%.

Restul se va împărți în modul următor:

12% pentru fondul de rezervă,

10% « consiliul de administrație,

3% « comisiunea censorilor;

10% « comitetul diriginte,

15% « o societate culturală română după alegerea consiliului de administrație,

50% acționarilor ca al doilea dividend.

Subscrierea începe la 23 Noembre (5 Decembre) 1897 și se face în localul provizoriu al Băncei, Strada Nouă No 3. Odată cu subscrierea se face și primul vărsămînt.

Primul vărsămînt se face la Casa de Depuneri și Consemnațiuni. Recipisele de vărsare ale Casei de Depuneri se vor depune în localul Băncei, iar în schimbul lor se vor libera adeverințe de primire.

Se poate face primul vărsămînt și în localul Băncei Poporului, consemnîndu-se în urmă de către Bancă, sumele la casa de Depuneri.

Recipisele Casei de Depuneri pentru primul vărsămînt se depun de Bancă la Tribunalul comercial.

Al doilea vărsămînt pentru luna Februarie 1898, se va face cel mult pînă la 5 Februarie 1898 st. n.

 ISTORIE, ETNOGRAFIE, CHESTII SOCIALE

LUPTA PARTIDELOR

V

Toată lumea vede răul pricinuit de fragilitatea guvernelor; toată lumea își dă silința a-l tămădui prin legi și constituții, deși ar ajunge dacă s'ar introduce ceva mai multă lumină și mai mult bun simț în conducerea partidelor.

* * *

Existența partidelor e necesară echilibrului afacerilor interioare și menținerii justiției sociale. Acțiunea lor e vătămătoare, dacă ea caută a se întinde pînă și asupra conducerii afacerilor exterioare. Națiunile prudente nu au nici odată partide, în dată ce se găsesc în fața străinătății. *Ele imitează pe familiile cari pot fi adînc desunite la ele acasă, cari pot discuta vehement cele mai mizerabile interese la vatra casnică, dar cari nu se arată în lume decît cu surîsuri de prietenie și cari constring a le respecta, prin corectitudinea ținutei lor, pînă și pe inimicii cei mai bine informați asupra durerilor lor secrete.*

* * *

Dacă conflictele politice sunt uneori jocuri de copii inscenate de vanitatea omenească, ele nu mai sunt atît de inofensive îndată ce ele pretind a se exercita dincolo de fruntarii. *Atunci e vorba de existența națiunii. Atunci e vorba de un domeniu sacru în care nimeni nu are voie a intra înainte de a se fi desfăcut și spălat de pasiuni bolnăvicioase și de josnice rîvniri.*

Partidele cari se ating de chestiunile diplomatice speculînd la profitul pe care-l pot avea din acestea, și se conduc de rîvnirea de a menține sau de a cuceri puterea, comit o crimă pe care nimic nu o poate expia.

A se avînta dincolo de hotarul marilor întreprinderi în unicul interes al patriei, aceasta poate deveni o glorioasă imprudență, dar aceasta rămîne un act sentimental pe care istoria nepărtinitoare se complace a-l scuza de eșecul-încercat. A se gîndi însă la sine însuș sau la partidul său în fața străinătății, va să zică a se repezi spre o prăpastie din care nu este cale de reîntoarcere.

Spre a-și putea păstra singele rece în examenul acestor probleme atît de complexe, cari pot face ca popoarele să se izbească unele pe altele, *cine-va nu trebuie să aibă înaintea ochilor săi decît o singură imagine, în fundul sufletului o singură pasiune: imagina și iubirea patriei.*

Însă patria nu cunoaște pe nici unul dintre partidele cari sub numele ei se sfișie. Ea este mama care detestă luptele fratricide, dar care le iartă cît timp cine-va nu întoarce ferul în contra sînului ei propriu.

Diplomația nu o poate feri de această supremă durere, decît scăpînd ea însuș de sub acțiunea partidelor, rămînînd astfel exclusiv națională, absorbită de o singură datorie: rezistența în fața străinătății.

Exagerarea patriotismului e tot atîta de primejdioasă, pensrucă adesea e inspirată de motive tot atît de detestabile ca și abdicățiunea. Afacerile exterioare reclamă timp îndelungat, ele cer prea multă vigilență și prea multă stabilitate pentru ca să poată fi posibil de a judeca pe cei ce

le conduc astfel, decît după rezultatele dobîndite. Ee aceea se întîmplă, că oameni ajunși la cele mai înalte onoruri, admirați de toți concetățenii lor, cad într'o bună dimineată sub loviturile istoriei. Istoria îi judecă după faptele lor că au fost răi muncitori, mai îngrijiți de gloria lor personală decît de puterea patriei lor.

TEORIA RASSELOR

(Urmare).

Amîndouă aceste afirmațiuni ale teoriei transformățiunii istorice ale speciilor viețuitoare nu pot, decît să serve a stabili raportul generic ce trebuie să existe între puterile vitale, organizate într'o specie viețuitoare oare care, și între mediul extern care constringe organismul a suporta anumite modifițiuni cari trebuie să dispară treptat în fața unei reacțiuni conștiente.

Continuînd acum examenul acestui raport, ne găsim în fața unor date incontestabile pe cari ni le dă teoria poligenismului în partea sa cea mai pozitivă, anume în aceea, care susține posibilitatea în care se găsește un organism de a reacționa în contra înfriurilor externe și de a face astfel mai puțin variabile caracterele organizațiunii sale speciale.

Are multă dreptate *Gumplowicz* cînd susține, că mintea omenească tinde în mod firesc a căuta o anumită analogie între un fapt foarte bine cunoscut și între esența unui altui fapt pe care nu-l putem în nici un chip cunoaște tot atît de bine: așa d. p. din faptul foarte comun, că dintr'o pèrèche de ființe viețuitoare, de sex deosebit, derivă multe alte tipuri de specie egală, mintea omenească e condusă ușor la concepția biblică despre derivația întregului gen omenesc dintr'o singură obîrșie.

Eroarea unui astfel de raționament consistă în faptul, că se confundă condițiile

actuale ale vieții cosmice cu acelea ale timpului în care nu exista încă viața organică; a explica deci în acest fel formațiunea rasselor umane ar echivala cu a descrie cum s'ar fi putut înpopora o insulă deșertă într'un moment, în care genul omenesc exista deja de o mie de ani. (1).

Un criteriu mai pozitiv ne dă tot acest autor, formulîndu-l în următoarea lege:

«Dintr'un mare număr de germeni ce se răspîndesc prin lume, nu rezultă decît cel mai mic număr de ființe, iar dintre acestea iarăși numai un număr foarte restrîns produce roduri.» În legătură cu această lege, e important mai ales un fapt și anume: că diferențele fizice au trebuit să fie, în epoca cea mai îndepărtată a gînelui omenesc, cu mult mai considerabile decît astăzi. Fără să intrăm în chestiunea încă nedelegată a omului din epoca terțiară, noi știm cu certitudine, că epoca quaternară presintă cele mai deosebite tipuri de rassă omenești. Acum, dacă ne dăm seamă că aceste tipuri ale Europeanului primitiv nu au fost descoperite decît din întîmplare și pe un petic foarte mic al globului, nu este oare permis a presupune, că dacă toate regiunile ar putea fi explorate, noi am da de o varietate neasemănat mai mare?

Totalitatea fosilelor omenești descoperite pînă acum nu reprezintă, de sigur, singurele tipuri din cari umanitatea întregă s'a derivat. Această observațiune ne permite a stabili o rațiune biologică despre formațiunea rasselor umane. Este o lege a naturii, că diferențele nu prea accentuate contribuiesc la conservațiunea unei specii anumite. Selecțiunea naturală se formează între individualități ce apar înzestrate de anumite calități antagoniste, și cari tocmai de aceea caută a se armoniza reciproc. Dacă acest proces e general în natură,

(1) *Gumplowicz*, Lutte des races, p. 26.

fusiunea progresivă a mai multor tipuri etnice, de origine deosebită, ce trăesc într'un continuu contact, va trebui să dea un tip unic, ca rezultat al acestor numeroase combinațiuni; o anumită omogenitate va apărea ca ținta vădită spre care această reptată fuziune se îndreptează.

Astfel cele trei tipuri de rase omenesti, ce ni se prezintă azi atât de diferențiate, cel caucasian, cel negru și cel mongolic, nu se poate să se fi format în alt mod. Născute din amalgamarea a trei grupuri etnice foarte diferite răspindite prin ținuturile locuibile ale globului, marile diferențe ce le țin astăzi așa de deosebite unul de altul, nu au altă rațiune, decît în faptul sigur a desăvîrșitei separațiuni seculare, ba chiar preistorice, în care au trăit pînă acum aceste trei mari forțe centripete ale evoluțiunii etnologice a întregii omeniri: ele reprezintă trei termine finale ale unei eliminări seculare de diferențe mai puțin simțite decît acele de cari sunt azi caracterizate. Dacă dar s'ar putea ajunge pe viitor la o mai mare omogenitate decît

aceea pe care o găsim astăzi în ființă în aceste trei tipuri, ar putea fi acest rezultat complet la rîndul său, începutul unei noi transformări, a unui proces, analog evolutiv în folosul vre unui nou tip etnic? Cine ar voi să răspundă la această ces-tiune cu simple date biologice, ar trebui poate să conchidă negativ, de oare ce în aceste trei regnuri așa zicînd ale actualei omeniri, se găsesc niște caractere organice, cari foarte cu greu s'ar putea presta la o combinațiune reciprocă. Această dificultate se explică mai ales din piedica fiziologică ce întîmpină conservațiunea timpurilor intermediare formate din unirea arătatelor rase: d. e. cei născuți din amestecul a raselor albă și neagră (mulații) nu pot constitui obîrșia unui nou grup etnic, de oare ce după două sau trei generațiuni se observă între dinșii reîntoarcerea la unul din cele două tipuri extreme, din cari și-au luat naștere, așa că le rămîne alternativa sau de a-și părăsi caracterele lor distinctive, sau de a se stinge cu totul.

CRONICA GENERALA

AGITATORII

Sub acest titlu *Tribuna Poporului* din Arad publică un frumos articol, adresat masselor populare, din care ținem a reproduce părțile următoare.

Pe Dunărea măreață stă încă azi stinca de vremuri mohorită, pe care pășit'a Impăratul lumii aducînd cu sine în creerii Carpaților sămînța de viteji. Aci ne-a sădit cu brațu i vînjos de Roman, ca valurile barbare să se frîngă în piepturile noastre. Că zeii voit-au așa.

Revărsatu-s'a puhoiu asupra noastră Goții pletoși și sălbaticii Huni, Regii și Herulii călcat-au holdele noastre, Gepizii strecuratu-s'au printre noi, ca apa în nisip și Slavi i-am înghițit. Și cu toiu mare de tropote de cai venit-au Maghiarii în pămînturile noastre, dar Tuhutum cu gloatele s'a oprit dinaintea noastră și pace a făcut cu noi, că frica de ghiarele vulturului roman oasele i-a slăbit.

Și vremea a trecut.

Cei slabi s'au întărit și «Ludovicus rex Hungariae» cu spada a cercetat plaiurile Maramu-

reșului și voit-a Românilor legea s'o ia. Dar strămoșii noștri dealul și valea, riul și vatra au lăsat și cu legea ascunsă în suflet luatu-și-au copilași în brațe și munții au trecut, iar din lacrămile lor și din credința românească Ștefan cel Mare a răsărit.

Ce duh i-a mînat pe ei? Să-și lase cenușa părinților fără cunună la Sinziene și codrul orfan? Auziți răspunsul și încruntați-vă de minie Români:

— Agitatorii!

Și au pus prinții de lege străină în țara părinților noștri, cari voitu-ne-au din suflet a smulge credința și preoții noștri și pe vlădici i-au scuipat în față, în temniți i-au tîrît și batjocorîndu-i cerut-au dela ei spurcarea sufletului. Dar iată că fiul lui Traian neclintit a rămas și chinuri și ciufală a răbdat, dar neamul și legea nu le a dat. Și cum nu le-a dat? Poporul nu le-a dat? Auziți răspunsul și încruntați-vă de minie Romni:

— Agitatorii!

Am dus robia vremii și pe stăpînii răi și fără de lege din sudoarea noastră i-am îngrișat și palaturi am ridicat îmbuibări lor, iar noi în colibi de lemn gerul am răbdat iarna, și arșița soarelui vara pe cîmp.

Dar cînd ceasul a sunat, patruzeci de mii de Români s'au adunat pe cîmpul ce «al libertăței» se zice și cu tărie de suflet au jurat să moară pentru limbă și a strămoșilor lege. Duhul legiunilor de lume biruitoari trecut-au șoptind deasupra lor și legiuni române s'au făcut. Axente și Iancu s'au ridicat și Moții înalți și veseli pradă și stricăciune au făcut în singele dușmanilor răi și sumeți. Zeci de mii de Români cu lance și cu puști pentru neam și lege s'au bătut. Cum s'au bătut? Armele cine le-a prins? Auziți răspunsul și încruntați-vă de minie Români:

— Agitatorii!

Și au sosit zile mai calde. Pentru luptele noastre și pentru credință Impăratul alinat-a cu bunătate durerile noastre și cu bucurie ne îndreptăm privirile spre viitor. Norocul proștilor însă a sosit și amestecătura ușoară de slăbănogi s'a ridicat și fără de legă și-a început stăpînire asupra fraților noștri.

Ne-am adunat atunci și jealbă am dat la Impărat și plînsori am trimis celor cinstiți în lume, ca să ne audă și dreptate făcînd, să nu lase, ca brațele noastre vinjoase și tari să se ridice împotriva sălbaticilor, că atunci vai și amar.

Dar cei din Asia n'au priceput și la judecata

lor ne-au tîrît, ca vinovatul să facă judecata păgubașului și iar în temniți ne-au aruncat. Și din Cermeiu pînă în Brașov și din Sătmăr pînă în Nădlăc păduri și văi răsunit-au de durerea Românilor și zeci de mii sdraveni feciori străbăteau ulițele Clujului, semnul, un singur semn așteptînd. Și Moții pe cai mici cu coama lungă venit-au iar veseli și cu singele în foc.

Dar am fost chibzuiți și blinzi și mîndriile noastre au intrat în temniți, iar feciorii s'au dus acasă cu lacrimi în ochi și Nicolae Lei a lui Filip m'a întrebat trist și neștiutor: «pentruce?» Căci la tureac era! Dar cine au fost acești feciori? Și cele mii de Români pe drumurile Clujului cine au fost?

Agitatorii!

Și iată, că știindu-i pe ai noștri închiși, din pustă și din dealuri plecat-au tineri și bătrîni la Seghedin și la Vaș, cu litia voit a poporul să plece, ca dovadă să fie credinței și numai sulile gendarmilor a oprit scoaterea praporilor de prin biserici. Șapte zile a mers într'una un moș cioban din codru și văzîndu-l pe Rațiu cărunt și falnic și mare, mîna i-a sărutat și cu lacrimi în ochi i-a zis: «N'am vroit să mor, pînă ce nu te văd, de acum voia Domnului ceresc.»

Iar prin ulițele Ineului feciorii cu lungi măciuci de ūorun în mîini, tot cîte patru în rînd, cîntau cu înfocare doina lui Lucaciu și fisolgăbirăul trei zile și trei nopți în casarma honvesilor s'a pitulat, că groasnică era cîntarea. Și lumea la Seghedin ce era? Si hăl moș cine era? Și feciorii din Ineu cine era?

— Agitatorii!

Agitatorii au fost în atîtea rînduri la Impărat, agitatorii au ales odinioară pe deputați naționaliști din dietă, agitatorii au fost la conferințele naționale, numai agitatorii, cari umblă după pînea de toate zilele, pe care o află atît de dulce în temnițele mucezite ale Ungurilor.

EARĂȘI DOUĂ PROCESE ÎN CONTRA „TRIBUNEI“

Cetim în *Tribuna*:

Astăzi de nou toți factorii obișnuiți în procesele de presă, ai ziarului nostru au primit citări, două de odată, ca să se pre-

senteze la judele instructor în cauză penală.

Sunt citați: redactorul, responsabil, (care anume, nu știm, căci nu e numit, de aceea citarea nu s'a inmanuat încă nimănui), reprezentantul societății editoare, d-l Victor. H Dressnandt, și d-l Josif Marschall, factorul tipografiei, care este responsabil pentru tipar.

După toate presemnele «Tribuna» e amenințată de două, nouă procese de presă, deodată.

Termenul citărilor e pe 26 l. c.

Așa se vede că locul grațiatului nostru Balles nu-l pot suferi mult timp neocupat.

Așa cer interesele mai înalte ale lui Bánffy și Iesszensky.

„FANATISMUL ROMÂN”

Jurnalul francezesc *La Paix* din Paris publică sub acest titlu o înverșunată recriminare în contra noastră pe tema unei închipuite relații ce ar fi existind între cauza națională și între chestia *Ovrelor* din țară. Articolul e iscălit de un domn *Edouard Waldteufel*.

Iată cum perorează acest perciunat autor, între altele:

Românii din Ungaria și din Transilvania se pregătesc a face apel la Europa, cu alte cuvinte la presă spre a protesta împotriva nesuferitei inegalității ce le-o impun Maghiarii. Virțiți în formă de enclav (!!) în Ungaria, nu poate fi vorba de a le conferi o existență autonomă.

Cel puțin ar fi just de a-i trata pe un picior de egalitate cu supușii maghiari. Ei sunt «regnicoli» ca aceștia, își achită ca aceștia contribuțiile directe și indirecte, ascultă ca ei de legile țării, respectând poliția și plătind impositul de sînge. E deci un abus strigător la cer și o tăgadă de a-i trata ca pe iloti.

Ei bine, nu-i așa, căci frații lor dela Iași și dela București fac acelaș lucru cu Jidanii, pe care-l fac Ungurii cu ei. Dacă Românul se crede îndreptățit a disprețui pe Jidan, și Maghiarul e în drept a asupra pe Român.»

Am priceput. E o manoperă jidano-maghiară de a presinta chestiunea noastră antipatic lumii civilizate pentru că «*Jidani regnicoli*» în România nu pot fi declarați și considerați cetățeni români.

Dacă nu vor fi avut Maghiarii alte arme—slabă nădejde de izbînda lor!

ROMÂNII ȘI MAGHIARII

Sub acest titlu *Le Nord* scrie un simpativ articol în chestia națională, arătînd, că vizita Regelui Carol la Budapesta nu numai că n'a putut contribui cu nimic la potolirea mișcării anti-maghiare, ci din contră, i-a dat un nou avînt. Organul franco-rus citează apoi mai multe voci din presa română, *L'Indépendance Roumaine*, *Timpul*, ca să arate spiritul de care suntem cu toții animați în potriva Maghiarismului. E încheie apoi zicînd:

«E deci de netăgăduit, că asistăm la o redeştere a mișcării transilvănene, și deja porțile pușcăriilor maghiare se deschid pentru martirii Românismului.

INFORMAȚIUNI

D. *Edmond Cramausse*, fost timp de doi ani, profesor la școala Normală Superioară din capitală și actual profesor de filosofie la liceul din Albi, în Franța, va începe în curând, într'o revistă franceză publicarea unei serii de studii asupra Românilor.

D. Cramausse a vizitat în acest scop, în vara aceasta, mai multe orașe și sate românești din Banat și Transilvania, fiind pretutindeni încântat de primirea amicală ce i s'a făcut și de tot ce a văzut. Nu ne îndoiim că publicațiunile d-sale vor contribui a face, în chip adevărat, cunoscute Francuzilor raporturile noastre politice, etnografice și culturale.

D. *Roberto Fava*, plecând cam nemulțumit din țara noastră pentru că nu izbutise a-și crea aici o situație de existență sigură, a început acum a publica o serie de articole în *ena* din Verona, în cari, după ce spune că întreaga mișcare națională din țară nu ar fi decît o mișcare artificială pe care ar fi provocînd-o numai rivalitățile și luptele ce există între partidele noastre, conchide zicîndu-le Italianilor să nu-și risipească simpatiile pentru o cauză care, deși îmbrăcată în forme de idealitate, nu este în definitiv decît un instrument pentru interese meschine de partid.

Natural, că d. *Ieszenszky* a pus imediat mîna pe — acele articole, și acum ziarele ungurești le reproduc și le comentează cu adîncă satisfacțiune.

Maghiarii continuă cu zel și cu un diabolic sistem desființarea națională a celor ce nu sunt de naționalitatea lor în Ungaria.

Foile ungurești ne aduc știrea, că la Seghedin, Golgota Românilor, se va întemeia în curînd un mare *internat* pentru maghiarizarea copiilor funcționarilor dela căile ferate. Internatul va putea cuprinde peste 250 de copii.

Curat sistem ienicesc !

Conferințele pe cari aveau să le țină la Craiova doi din membrii Comitetului executiv al Ligii, au fost amî-nate la o dată mai tîrzie. Aceasta din mici cauze locale:

D. *Dr. H. Kleser*, scriitor și corespondent german, care a petrecut mai multe săptămîni în țară, văzînd și studiînd raporturile noastre politice, economice, etc., este hotărît, pe cît aflăm, a scoate o scriere asupra țării noastre.

Journal des Débats, dela Paris, publică în numărul său dela 19 Noembre o scrisoare din România, în care se vorbește, în afară de serbările dela Iași și noua lege militară, și despre raporturile noastre cu Ungurii, punînd în evidență nouile prigoniri la cari sunt expuși Românii din Transilvania, cu toate avansurile ce s'au făcut din partea noastră amorului propriu unguresc.

Ziarul german «*Die Post*» face pe patru coloane o foarte inteligentă dare de seamă despre al III-lea volum al scrierii «*Aus dem Leben König Karls von Rumänien*» (Memoriile Regelui Carol).

Comitetul național studentesc pe anul 1897—98, ales Dumineca trecută, s'a constituit în modul următor :

Președinte *V. Dumitrescu-Brăila*.

Casier *G. Iorgala*

Secretari { *Al. Antemireanu*
 { *C. Demetriad*

Membrii { *I. Bontaș*
 { *G. Eftimopol*
 { *S. B. Mureșeanu*
 { *I. Vulturescu*
 { *M. Vlădescu*.